Peer Reviewed Referred and UGC Listed Journal (Journal No. 40776)

ISSN 2277 - 5730

AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY QUARTERLY RESEARCH JOURNAL

AJANTA

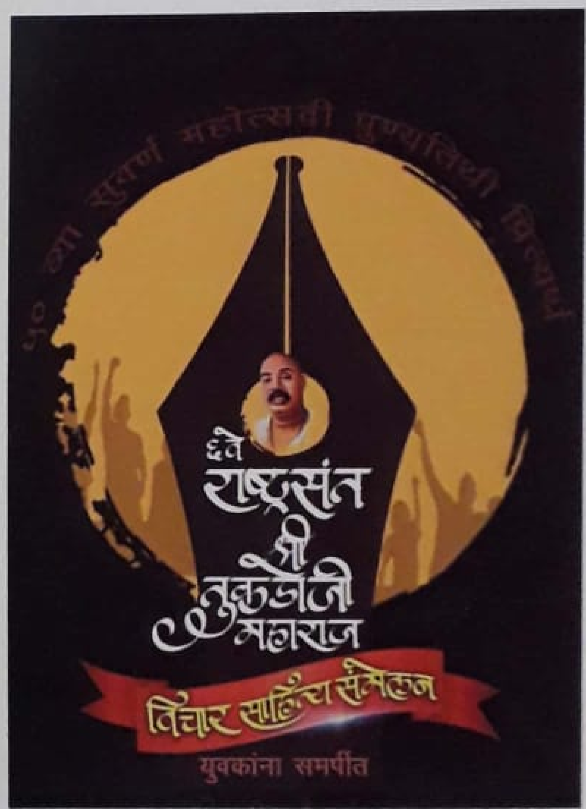

Volume-IX, Issue-I
January - March - 2020
Marathi Part - III, Hindi & English

IMPACT FACTOR / INDEXING
2019 - 6.399
www.sjifactor.com

Ajanta Prakashan

Scanned by CamScanner

CONTENTS OF MARATHI PART - III

अ.क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१	माणिक बंडुजी ब्रम्हभट्ट ते वंदनिय राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज : एक जीवनप्रवास **प्रा. नरेश पांडुरंगजी बोरकर**	१-४
२	शब्दापलीकडील कर्मकृतीचे संपुर्ण विद्यापीठ : राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज **प्रा. बळीराम भांगे**	५-९
३	राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज व आचार्य विनोबा भावे **प्रा. डॉ. रवींद्र मधुकरराव बेले**	१०-१२
४	वंदनीय राष्ट्रसंताच्या स्वप्नातील भारताची जडणघडण **प्रा. धनराज डी. मुरकुटे**	१३-१७
५	राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज यांच्या साहित्यातून झालेला सांगीतिक प्रचार **प्रा. डॉ. नीरज एस. लांडे**	१८-२०
६	राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचे विचार **प्रा. प्रसन्न बगडे**	२१-२२
७	राष्ट्रसंतांची भजनावली : सामाजिक ऐक्याचा सांस्कृतिक वारसा **प्रा. अरुणा हरले**	२३-२६
८	राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज यांची राष्ट्र जागृती व उभारणीची चळवळ **प्रा. डॉ. बाळासाहेब जी. जोगदंड**	२७-३१
९	माणिक बंडूजी ब्रम्हभट ते वंदनीय राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज : एक जीवनप्रवास **डॉ. प्रवीण व. काळे**	३२-३४
१०	राष्ट्रसंताचे स्त्री सबलीकरण व महिलोन्नती विषयक विचार **प्रा. डॉ. चारुशिला राजेश्वर रुमाले**	३५-३८
११	ग्रामगीतेतील जीवनमूल्य **प्रा. डॉ. निलिमा रा. शेरेकर (गोगटे)**	३९-४३
१२	राष्ट्रसंताची भजनावली - सामाजिक ऐक्याचा सांस्कृतिक वारसा **कु. श्रुती प्रवीण पांडवकर** **डॉ. साधना शिलेदार**	४४-४७

Scanned by CamScanner

VOLUME - IX, ISSUE - I – JANUARY - MARCH - 2020
AJANTA - ISSN 2277 - 5730 - IMPACT FACTOR - 6.399 (www.sjifactor.com)

६. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचे विचार

प्रा. प्रसन्न बगडे
इतिहास विभाग प्रमुख, श्री गणेश कला महाविद्यालय, कुंभारी अकोला.

ग्रामोध्दार, ग्रामशिक्षण, आरोग्य, संपन्नता, स्वयंपूर्णता या विचारसरणीतून उदयाला आलेले व. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज हे एक श्रेष्ठ राष्ट्रसंत होते. त्यांची जनजागृती व्यापक स्वरूपाची आणि राष्ट्रनिष्ठा पराकोटीला पोहचलेली होती. आपल्या देशालाच ते सर्वस्व मानत होते आणि देश सेवेला धर्म मानत होते.

ग्राम सुधारणा विषयक विचार

राष्ट्रसंत एक युग प्रवर्तक संत होते. एक थोर विचारवंत प्रतिभासंपन्न साहित्यिक होते. खेडीच्या खेडी, ओस पडत आहे. खेड्यातला माणूस शहरीकरणाकडे आकर्षला जात आहे.

आज भरपूर उत्पादन। हेचि जनसेवेचे साधन।
त्यासाठी झटले जो जो जन। गीता कळली तयासि।

राष्ट्रसंताचे स्त्री विषयक विचार

राष्ट्रसंत स्त्री पुरूष विषमतेवर प्रहार करतात. "स्त्रीच्या तेजावरच पुरूषाचे मोठेपण आहे." असा स्त्री विषयीचा आत्मविश्वास ते व्यक्त करतात. स्त्रीयांनी शोषणाला बळी पडू नये त्यांनी स्वतःला अबला न समजता सबला समजावे. स्त्रीने स्वतःचा आत्मिक विकास घडवून आणवावा आणि सोबतच समाजाचा विकास करावा.

अंधश्रध्दा निर्मुलनाचे कार्य

राष्ट्रसंतांनी अंधश्रध्देवर, कर्मकांड होम हवन यज्ञ यावर कठोर टिका केली आहे. मानवामध्येच देव पाहण्याचा उपदेश केला. तिर्थक्षेत्री स्नान करून जर पापे धुतल्या गेली असती तर पाण्यातील जीव मुक्त झाले नसते का? असे विचार व्यक्त करून राष्ट्रसंत अंधश्रध्देवर कठोर प्रहार करून जाणीव जागृती करतात.

सर्व धर्म समभावाचे शिक्षण

समाजात धर्माच्या नावाखाली सर्वत्र अधर्मच पसरत असल्याची खंत राष्ट्रसंत व्यक्त करतात. राष्ट्रसंताची सामुदायिक प्रार्थना ही खऱ्या अर्थाने सर्वधर्मसमभावाचे आदर्श केंद्र होय. आपल्या धर्माच्या आदराबरोबरच इतर धर्माचा सुध्दा आदर करावा हे राष्ट्रसंत सांगतात.

व्यावसायिक शिक्षणावर भर

नुसते पुस्तकी शिक्षण देण्याला राष्ट्रसंतांनी विरोध केला तर विद्यार्थी हा स्वयंपूर्ण झाला पाहिजे यासाठी व्यावसायिक शिक्षणावर त्यांनी भर दिला आहे. खेड्याचा विकास करतांना उच्च शिक्षण संस्था उभारण्याचा ते आग्रह धरतात. व्यावसायिक शिक्षणामधून विद्यार्थी हा स्वतःच्या पायावर उभा राहू शकणार व समाजात ताठ मानेने जगू शकणार म्हणून राष्ट्रसंतांनी व्यावसायिक शिक्षणावर भर दिला.

Scanned by CamScanner

भ्रष्टाचारावर राष्ट्रसंतांचे विचार

भ्रष्टाचारामूळे भारताचा विकास होत नाही आहे. भ्रष्टाचारावर मात करून बाकी देशांनी फार झपाट्याने प्रगती केली आहे. भारतातला भ्रष्टाचार जर संपुष्टात आणला तर भारत सुध्दा जगात विकसीत देश म्हणून नावरूपास येऊ शकतो. राष्ट्रसंतांनी ग्रामगितेमधून संधी साधून लोकांना धडा शिकविण्याचे आव्हान केले आहे. पंचायत राज व्दारे गावाचा विकास साधावा असे त्यांनी ग्रामगीतेमधून सांगितले आहे.

संदर्भ ग्रंथ सूची

1. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज : जीवन व कार्य – संपा. डॉ. सुभाष सावरकर
2. राष्ट्रसंतांचे जीवनदर्शन – सुदाम सावरकर, कला प्रकाशन, अमरावती.
3. राष्ट्रसंत स्त्री दर्शन – डॉ. नमिता शेंदरे, ओमप्रकाशन, नागपूर.

Scanned by CamScanner

An International Multidisciplinary
Quarterly Research Journal

ISO 9001:2008 QMS
ISBN / ISSN

AJANTA

Volume - IX, Issue - I, January - March - 2020
ISSN - 2277 - 5730
Impact Factor - 6.399 (www.sjifactor.com)

Is Hereby Awarding This Certificate To

प्रा. प्रसन्न बगडे

In Recognition of the Publication of the Paper Entitled

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचे विचार

Peer Reviewed Referred
and UGC Listed Journal

Ajanta Prakashan, Jaisingpura, Near University Gate, Aurangabad. (M.S.) 431 004
Mob. No. 9579260877, 8390984760 Tel. No.: (0240) 2400877,
ajanta5050@gmail.com, www.ajantaprakashan.com

Editor : Vinay S. Hatole

Scanned by CamScanner

VIDYAWARTA®

Peer Reviewed International Refereed Research Journal

Special Issue- February- 2020
(Vol- 3

Sahakar Maharshi Late Bhaskaarrao Shingne
Smruti Arogya and Shikshan Prasarak Mandal's

SAHAKAR MAHARSHI LATE BHASKARRAO SHINGE ARTS COLLEGE,

KHAMGAON, DIST.BULDHANA (M.S.)

(Affilliated to Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati.)

Organizes

One Day Inter Disciplinary National Conference on

HUMANITIES, CULTURE AND SOCIETY

Scanned by CamScanner

41) भारत सरकारचे कॅशलेसचे धोरण
प्रा. पी. पी. सानप, बुलडाणा ||140

42) मानवी जीवनात संगीताची भूमिका
स्वाती किशन इटेवाड ||141

43) बुलडाणा जिल्ह्यातील कामगार चळवळ इ.स. १९२० ते १९४७ एक ऐतिहासिक विश्लेषण
डॉ. वसंत डोंगरे,. बुलडाणा ||143

44) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शेती विषयक विचार
प्रा. डॉ. सिध्दार्थ शिवाजी वाठोरे, वाशिम ||146

45) मानवी जीवनात संगीताचे महत्व
प्रा. सुशील अण्णाजी बावरकर, कुंभारी अकोला ||147

46) मानवी जीवनात संगीताची भूमिका
प्रा. ज्ञानेश्वर बोंपीलवार, खामगाव ||149

47) स्वास्थ्यपुर्ण आरोग्यात पोषणयुक्त आहाराचे महत्व
प्रा. कविता आर. किर्दक, घाटंजी ||151

48) संत नामदेवाचे सामाजिक कर्तृत्व
प्रा. कोकाटे के. व्ही., वाशिम ||152

49) जागतिकीकरण आणि भारतीय कुटूंब संस्था
प्रा.डॉ. मनोज गं. राठोड, अमरावती ||155

50) स्वातंत्र्य पूर्व काळातील स्त्री सुधारणा
प्रा. प्रसन्न बगडे, कुंभारी अकोला ||156

www.vidyawarta.com/03 — http://www.printingarea.blogspot.com

Harshwardhan Publication Pvt.Ltd.
At.Post.Limbaganesh, Tq.Dist.Beed-431 126 (Maharashtra) Mob.09850203295
E-mail: vidyawarta@gmail.com
www.vidyawarta.com

Scanned by CamScanner

मिळू नये अन्यथा आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील मातांचा वापर करुन बालक निर्मितीचे कारखाने निर्माण होणे ही गोष्ट अशक्य नाही.

सारांश :-

आपली कुटुंब व्यवस्था ही एकत्र कुटुंबपध्दती कडून विभक्ततेकडे आणि तिथूनही पुढे एका आत्मप्रेमी, आत्मकेंद्रित टप्प्यावर येऊन उभी राहीली आहे. आजची प्रसार माध्यमे कुटुंबातील सुसंवादावर आघात करत आहे. यामुळे कुटुंबातील सदस्य जवळ असूनही या नविन माध्यमांमुळे बरेच दूर जात आहे असे दिसते. यातून जर आपली सुटका करुन घ्यायची असेल तर हे जागतिकीकरणाचे आघात सोसूनही आपली भारतीय कुटुंब व्यवस्था उध्वस्त होण्यापासून याला वाचवू शकतो.

संदर्भ सूची :-

१. नलिनी पंडीत, जागतिकीकरण आणि भारत, २००४ लोकवाङ्मय गृह मुंबई
२. सी.प. खेर , जागतिकीकरण समस्या आशय आणि अनुभव, दिलीपराज प्रकाशन प्रा.लि. शनिवार पेठ पुणे
३. विविध वृत्तपत्रातील लेख

❑❑❑

50

स्वातंत्र्य पूर्व काळातील स्त्री सुधारणा

प्रा. प्रसन्न बगडे
इतिहास विभाग प्रमुख,
श्री गणेश कला महाविद्यालय, कुंभारी अकोला

****

इंग्रजी शिक्षणाच्या प्रसारामुळे भारतात परकीयांच्या सांस्कृतीक आक्रमणाचा धोका निर्माण झाला होता. भारतीय धर्म, समाज संस्कृतीला धक्के बसू लागले, त्यासाठी समाजाला जागृत करण्याची आवश्यकता विचारवंताना जाणवली. प्रामुख्याने स्त्री विषयक समस्या ह्या भयानक स्वरुपाच्या होत्या. विधवा, बालविवाह, सतीप्रथा, बहुपत्नीत्व विवाह पध्दती या प्रकारच्या त्या समस्यांचे स्वरुप होते. ही स्थिती सुधारुन स्त्रीयांना मानाचे स्थान मिळवून देण्याकरीता १९ व्या शतकापासून प्रयत्नांना सुरुवात झाली.

सती प्रथा :-

पतीच्या मृत्युनंतर स्त्रीला पतीच्या चितेवर त्याचे डोके आपल्या मांडीवर घेवून मृत्यूला सामोरे जाण्याची प्रथा म्हणजे सती जाणे होय. फार प्राचीन काळापासुन ही प्रथा चालत आली होती. पुरुषप्रधान संस्कृतीत स्त्रीला नेहमीच गौण स्थान राहीले आहे. एखादी स्त्री जर सती जात नसणार तर तीला तिचे नातेवाईक जबरदस्तीने तसे करावयास भाग पाडत होते. १८२३ मध्ये कंपनीच्या संचालकांनी एक समिती नियुक्त केली आणि सती प्रथेवर बंदी घालण्याची शिफारस केली. त्याची अंमलबजावणी झाली नाही. ते कार्य बेंटिकने मनावर घेतले त्याला राजाराम मोहन रॉय यांनी पाठींबा दिला. त्यांनी कलकत्त्यामध्ये एक समिती स्थापन करुन सती जाण्यास प्रवृत्त केले जाते का याकडे लक्ष ठेवण्याचे काम त्या समितीकडे सोपविले. शिवाय लोकमत जागृती करण्याचे कार्यपण सुरु केले. त्यांच्या प्रयत्नांना यश येवून १८२९ मध्ये गव्हर्नर जनरल बेंटिकने सती बंदीचा कायदा केला.

विधवा समस्या :-

पतीच्या मृत्यू नंतर विधवांचे जीवन हे खुप नरकमय होते. पतीच्या मृत्यूनंतर त्यांच्या डोक्यावरील केस काढून त्यांना विद्रुप केल्या जात असे त्याला केशवपण असे म्हणत. त्याच बरोबर पांढरे वस्त्र कायम त्यांना घालावे लागत असे. शुभकार्य,

Scanned by CamScanner

लग्न, बारसे यात त्यांना सहभागी होता येत नसे. आयुष्यभर त्यांना उपेक्षित जीवन जगावे लागत असे. कधी कधी काही विधवांकडून चुका होत. अशा स्थितीत सावित्रीबाई फुलेंनी अशा विधवांची बाळंतपणे करुन त्यांच्या मुलांचा सांभाळ करण्याचे फार मोठे समाजकार्य केले. महाराष्ट्रात विष्णूशास्त्री पंडीत, ज्योतीबा फुले, लोकहीतवादी यांनी विधवांसंदर्भात बरेच कार्य केले. पंडीत ईश्वरचंद्र विद्यासागर यांनी विधवांना आश्रय देणारी आश्रम स्थापन केले. मुलीसाठी ३५ शाळा सुरु केल्या. पंडीता रमाबाई यांनी १८८९ मध्ये शारदा सदन स्थापन करुन विधवांना आश्रयच दिला नाही तर उद्योग व्यवसायाची व शिक्षणाची सोय केली. या क्षेत्रातील आणखी एक महत्वाचे नाव म्हणजे धोंडो केशव कर्वे त्यांनी स्वत: विधवेशी विवाह करुन समाजासमोर एक आदर्श प्रस्थापित केला. तसेच महिला आश्रम स्थापन करुन विधवांना स्वत:च्या पायावर उभे राहता यावे यासाठी शिक्षणाची व्यवस्था केली व त्यांना आश्रय दिला.

स्त्री शिक्षण :-

१८५४ च्या वूडच्या अहवालात स्त्री शिक्षणाचा प्रसार झाला पाहिजे अशा सुचना करण्यात आल्या होत्या. ज्योतीबा फुले, सावित्रीबाई फुले व पंडीत ईश्वरचंद्र विद्यासागर यांनी पुढाकार घेवून स्त्रीयांसाठी शाळा सुरु केल्या व स्त्री शिक्षणाला चालना दिली. महात्मा गांधीनी पण स्त्री विषयक चाललेल्या कार्याला प्रेरणा दिली. राष्ट्रीय व सामाजिक कार्यात स्त्रीयांनी समोर यावे असे गांधीजींचे मत होते. त्यांच्या आवाहनामुळे राष्ट्रीय व सामाजिक कार्यात स्त्रीयांचा सहभाग वाढला. बॅ. जयकर यांच्या प्रयत्नामुळे स्त्रीयांसाठी प्रसुती काळात रजेची तरतुद करण्यात आली.

बालविवाह व बहुपत्नीविवाह :-

त्या काळात मुलींचे लग्न कमी वयात लावले जात होते. त्यातुन फार भयंकर समस्या निर्माण होत होत्या. त्यातीलच एक समस्या म्हणजे बाल विधवा. लहान वयात वैध्यव्य आलेल्या मुलीला संपुर्ण आयुष्य अंधारात खितपत पडत जगावे लागत असे. तसेच बहुपत्नीत्व हा सुध्दा स्त्रीयांना एक शापच होता. केशवचंद्र सेन यांच्या प्रयत्नामुळे १८७२ चा देशी विवाह कायदा करण्यात आला त्यानूसार बालविवाहाची प्रथा बंद करण्यात येवून बहुपत्नीविवाह गुन्हा घोषीत केला गेला. १८९१ च्या संमती वयाच्या कायद्यानुसार विवाह प्रसंगी मुलीचे वय १२ वर्ष निश्चित करण्यात आले. १९२८ च्या कायद्यानुसार विवाह प्रसंगी मुलाचे वय १८ वर्ष तर मुलीचे वय १४ वर्ष ठरविण्यात आले.

अशाप्रकारे महिला विषयक सुधारणांच्या कार्यात प्रारंभी पुरुषांनी पुढाकार घेतल्याचे दिसून येते. मात्र २० व्या शतकाच्या सुरुवातीपासून बऱ्याच महिला या क्षेत्रात क्रियाशील झाल्या.

संदर्भ सूची :-

१. भारताचा इतिहास १५२६ ते १९४७ : नी. सी. दीक्षित, पिंपळपुरे अँण्ड कं. पब्लिशर्स, नागपूर, जुन २००८.
२. आधुनिक हिंदुस्थानचा इतिहास : डॉ. जयसिंगराव पवार, सौ. वसुधा पवार, विद्या प्रकाशन नागपूर.
३. आधुनिक भारत : डॉ. श. गो. कोलारकर, श्री मंगेश प्रकाशन, नागपूर, २००४.

❑❑❑

Scanned by CamScanner

Sahakar Maharshi Late Bhaskarrao Shingne Smruti Arogya Prasarak Mandal's

Sahakar Maharshi Late Bhaskarrao Shingne Arts College, Khamgaon

Dist -Buldhana, Maharashtra

One Day Inter Disciplinary National Conference on Humanities, Culture and Society

Certificate

This is to certify that

Dr./Mr./Ms. प्रसन्न बगाडे of श्री गणेश कला महाविद्यालय, कुंभारी अकोला

has participated / Presented a Research paper titled स्वातंत्र्य पूर्व काळातील स्त्री सुधारणा

in the one day National Conference on "Humanities, Culture and Society" organised by Sahakar Maharshi Late Bhaskarrao Shingne Arts College, Khamgaon on Saturday, 15th Feb 2020.

Dr. Pramod R. Chavan
Convener

Dr. Nilima Deshmukh
Principal

Scanned by CamScanner

VIDYAWARTA®

www.vidyawarta.com

Special Issue

ISSN - 2319 9318

(Vol. II) Aug. 2019

International Multilingual Refereed Research Journal

Available Online

An Inter-Disciplinary

NATIONAL CONFERENCE

On

Role Of Higher Education In Making India Superpower

21st August 2019

Organized By
Department of Physical Education
and I.Q.A.C.

Scanned by CamScanner

256)	THE ROLE OF MARKETING DEPARTMENT IN MODERN ORGANIZATION: A REVIEW **DR. PRASHANT M. PURANIK**	907
257)	A STUDY OF DEVELOPMENT OF INDIAN PHYSICAL EDUCATION SYSTEM... **DR. RAMESH BANSOD, DR. JAYKISAN SANTOSHI**	909
258)	EFFECT OF YOGA ON PHYSICAL FITNESS **PROF. DR. KAILASH K. PAWAR**	911
259)	E-LEARNING IN HIGHER EDUCATION IN INDIA **ASSIT. PROF. PRASANNA P. BAGDE**	913
260)	THE ROLE OF SPORTS-BASED PROGRAMME IN YOUTH DEVELOPMENT **PROF. SACHIN J. KOKODE**	916
261)	BENEFITS OF ADVENTURE SPORTS FOR WOMEN **SURENDRA .T. CHOUHAN**	919

Scanned by CamScanner

E-LEARNING IN HIGHER EDUCATION IN INDIA

ASSIT. PROF. PRASANNA P. BAGDE
Head, Dept.of History, Shri Ganesh Arts College, Kumbhari, Akola.
Mob. 9922331717. Email. prasanna9270@gmail.com.

Concept of E-learning:

E-learning is a computer based educational tool or system that enables you to learn anywhere and at any time. Today e-learning is mostly delivered though the internet, although in the past it used to be delivered using a blend of computer-based methods like CD-ROM. Technology has advanced so much that the geographical gap is bridged with the use of tools that make you feel as if you are inside the classroom e-learning offers the ability to share material in all kinds of formats such as videos, slideshows, word documents and PDFs. Conducting webinars(live online classes) and communicating with professors via chat and message forums is also an option available to users. A learning system based on formalised teaching but with the help of electronic resources is known as E-learning. While teaching can be based in or out of the classrooms, the use of computers and the Internet forms the major component of E-learning. Intentional use of electronic media and Information and Communication Technologies (ICT) in teaching and learning process is referred to as e-learning, where "e" denotes "electronic". It can also be described by many other terms including online learning, virtual learning, distributed learning, network and web based learning. e-learning includes all educational activities carried out by individuals/groups working online/offline and synchronously/asynchronously through network/standalone computers and electronic devices.

Scope of E-Learning in India

E-learning can be examined at two levels. The first one is education and another one is training. For education, it can be used at both elementary and higher levels. In training it can be used by companies to train and upgrade their employees. E learning permits the delivery of knowledge and information to learners at an accelerated pace, opening new vistas of knowledge transfer. Early adopters are companies that have tried to supplement face-to-face meetings, demonstrations, training classes and lectures with this technology. A lot of work must be done to make e-learning successful for education, both formal and informal and to cultivate faith of people in online degrees in India apart from the ones

Scanned by CamScanner

given by renowned institutions like IITs. If e-learning reaches the remote and rural parts of India, it would be much faster to educate people. One major problem faced by India is concentration of almost all highly skilled professionals are based in bigger cities that deprive the rural population from getting educated through them. Even in higher education, the supply and demand are not balanced.

E – LEARNING INITIATIVES IN INDIA

In India, some initiatives have been taken by the institutions especially Technical institutions towards e-learning. Some of them go after a business model, while some are offering it for free, while still some others have their e-learning initiatives on an experimental basis. In a motivated agreement signed in July 2005, between Unites States and India, six leading American Universities, Indian Space Research Organization (ISRO) and Department of Science and Technology (DST) along with Amrita Vishwa Vidyapeetham have designed to enhance Technical education and research in India through a satellite e-learning network. The beneficiary institutions are Indian Institute of Technology, National Institute of technology and few other prestigious institutions across the country. Birla Institute of Technology and Science (BITS) have offered internet based interactive Learning for students to learn at their own pace. A new e-learning initiative was formally launched in August 2005 with an Internet and Computing Core Certification (IC3) course on Reliance WebWorld platform. WebWorld, in association with India Cyber Learning, will offer the globally acclaimed course across its 240 stores in 104 Indian cities. IC3 is the first globally validated, standards-based training and certification program for measuring computing and Internet skills. The students of this course have the knowledge and the skills required for basic use of computer, hardware, software, networks and the Internet. More than 47,000 IC3 exams are administered each month through more than 9000 certified testing centers worldwide in 114 countries and 18 languages. INFLIBNET Centre is an autonomous Inter-University Centre of the University Grants Commission. It is the co-coordinating and monitoring agency in the UGC-Infonet Project. It liaises between UGC, ERNET and universities [6]. INFLIBNET is also responsible for providing training to university library professionals in the use of this network for providing variety of services to the users. Web Based Intelligent Interactive Tutor (WebIIT) is a website-based curriculum that offers online engineering courses, sponsored by Department of Information Technology (DIT), Ministry of Communications and Information Technology, Government of India. The courses are designed to be interactive and user friendly. The web - based courses are aimed to supplement class room teaching where the users will be able to learn at their own pace and level of understanding.

CONCLUSION This paper discusses about the formulation of the problem and their need and prospects in today's education field. We discussed why e-Learning is required at all,

Scanned by CamScanner

followed by relevant definitions quoting some pioneers in the field. Through this paper, we trying to focus on various issues and challenges in implementing E-learning system. E-learning is a very broad area of research in terms of education system. Web 3.0 technologies offer benefits of 3D-wikis, 3D Labs; Intelligent Agent based search engines, Virtual environments like Avatar, Semantic Digital Libraries that may result in added advantage in delivery of effective e-learning to the mass. In the 21st century, students may stay at home and take distance educatin their homes across the world.

References:

1. Bhusan, S (2004). Online Learning of Diplomacy, Indian Journal of Open Learning, 13(1), 113-117.
2. Shamshir Singh and Ranjit Kaur(2015). Learning Concept and Initiatives in India. Retrieved on 07/08/2019. From http://www.airesearchjurnal.com/archives/2015/vol1 issue11/Part B/1-11-43.pdf

Scanned by CamScanner

S. N. Arts & U. K. Commerce College, Akola

Saraswati Kala Mahavidyalaya, Dahihanda, Tq. Dist. Akola

Shri. Ganesh Kala Mahavidyalaya, Kumbhari, Akola

Department of Physical Education & IQAC

Collaboration With

Physical Education Foundation of India

Organized

An Inter Disciplinary National Conference on

Role Of Higher Education In Making India Superpower

21st August 2019

Sr. No.______

CERTIFICATE

This is to certify that Dr./Prof./Mr./Mrs./Ms. Prasanna Prakash Bagde of Shri Ganesh Arts college, Kumbhari, Akola has participated in the One Day Inter-Disciplinary National Conference On **"Role of Higher Education In Making India Superpower"**. He / She has participated as Resource Person / Chairperson/ Co-Chairperson/ Delegate / Research Scholar. He / She has presented / published a paper Entitled ______

Dr. Piyush Jain Secretary Physical Education Foundation of India (New Delhi)	**Dr. Nitin W. Deulkar** Convener	**Dr. Sagar P. Narkhede** Organizing Secretary	**Dr. Santosh P. Tayade** Joint Secretary	**Dr. Jayant P. Bobade** Pricinpal S. N. Arts, & U. K. Commerce College, Akola

Scanned by CamScanner